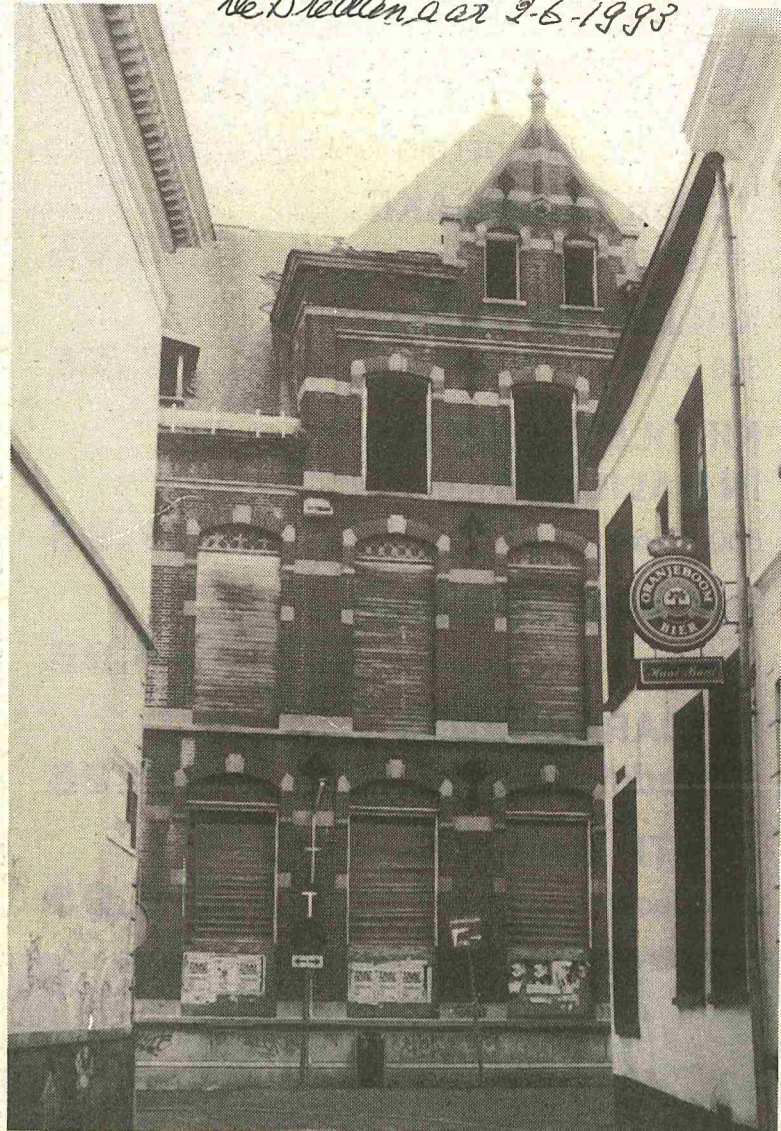

Op zoek naar de pottenbakkersoven

De Bredon 22 2-6-1993

Onder het totaal verkrotte Oude Dameshuis verwacht Van den Eynde geen bijzondere vondsten aan te treffen.

Door Jacqueline Leenders

De Bredase stadsarcheoloog Guido van den Eynde staat voor een gigantische operatie. Voor de aanleg van het nieuwe winkelcomplex met passage wordt een groot deel van de Nieuwstraat platgegooid. De opgravingen op dit terrein zullen drie jaar in beslag nemen. Daarnaast worden bestrating en riolering van de binnenstad vernieuwd. Voor de afdeling Archeologie een uitgelezen kans om de bodem te inspecteren. Verder is de dit jaar gestarte opgraving bij de Kloosterkazerne nog niet voltooid. Ook is de afdeling betrokken bij de restauratie van de Grote Kerk en worden er opgravingen verricht in het park Valkenberg (in verband met de herinrichting). Van den Eynde: "Overal waar je in de binnenstad een schop de grond in steekt, stuit je op bewoningssporen van de Middeleeuwse stad"

De Nieuwstraat is het grootste project voor de Bredase stadsarcheoloog: "Het is de bedoeling dat we vier of vijf grote opgravingen in dit gebied uit gaan voeren. We stemmen de fases af op planning van de bouw zodat we opgravingen kunnen combineren met het bouwrijp maken van de grond." Aan deze opgravingen zit veel meer werk vast dan veel mensen vermoeden. "Een maand opgraven betekent in de regel dat je nog vijf tot tien maanden nodig hebt om alle vondsten te verwerken. In de Nieuwstraat zullen we verdeeld over drie jaar in totaal twaalf maanden werken."

Van den Eynde is echter niet van plan tien jaar te wachten met het exposeren van de gedocumenteerde vondsten. "Sinds kort streven we ernaar om de gegevens en de vondsten direct te verwerken en in een tentoonstelling te presenteren. Dan is de zaak nog actueel en kun je er geld voor los krijgen. Laat je de resultaten tien jaar liggen en kom je dan met een expositie, dan zijn de mensen daar niet meer zo in geïnteresseerd."

Voor de afdeling Archeologie betekent dit wel dat ze keuzes moeten maken. "We concentreren ons op de hoofdlijnen en moeten heel selectief te werk gaan en er bijvoorbeeld heel primair voor zorgen dat de vondsten in ieder geval gewassen zijn."

Oude Dameshuis

Vanaf de centrale bibliotheek gezien wordt alleen de rechterkant van de straat bij het nieuwe winkelcentrum betrokken. Alleen dit deel, met de binnenterreinen, wordt dus onderzocht. Een markant gebouw in de straat is het

ernstig verpauperde Oude Dameshuis. Alhoewel het pand er oud en historiek uit ziet, verwacht Guido van den Eynde hier weinig te vinden. Het pand is namelijk heel diep onderkelderd waardoor de bodem ernstig is verstoord. "Daarom verrichten we een uitgebreid vooronderzoek, om uit te vinden welke delen van de straat interessant zijn. We proberen oude bouwtekeningen te pakken te krijgen zodat we kunnen inschatten waar kelders en kruipruimtes liggen en wat voor soort funderingen we aan kunnen treffen."

Pottenbakkerij

Van den Eynde verheugt zich meer op het achterste deel van de straat, op de hoek met de Lange Brugstraat en de Tolbrugstraat. Bij de bouw van de Tolbruggarage heeft hij namelijk ook opgravingen verricht en daar werd een flinke hoeveelheid scherven gevonden, afkomstig van luxe aardewerk uit de 13e eeuw.

Destijds liep daar de rivier de Mark die zich vanaf het Kasteel van Breda door de stad slingerde.

"Waarschijnlijk heeft er op de hogergelegen rivierbedding een pottenbakkerij gestaan die het afval in de rivier dumpte", vertelt Van den Eynde die verwacht in het noordelijk deel van de Nieuwstraat ovens of andere sporen van de pottenbakkerij terug te vinden. Op deze rivierbedding worden ook de resten van de oudste nederzetting van Breda verwacht.

Sporen van 12e-eeuwse bewoning zijn al eerder in Breda opgedoken, onder andere bij het Huis Brecht in de Cingelstraat en onlangs werden sporen van een vroeg huis in de Visserstraat gevonden.

Van den Eynde: "Daar moet je je niet teveel bij voorstellen, want er wordt niet meer aangetroffen dan wat paalgaten en sporen van een haardje. Het huis stond heel dicht bij de rivier en dat is gek want meestal zoeken de mensen een hogere en drogere plek. Deze bewoner heeft specifiek voor deze locatie gekozen maar we weten niet waarom. Omdat het geen logische keuze is, vermoeden we dat dit niet de eerste fase van bewoning is geweest en dat er bijvoorbeeld ook al in de elfde eeuw mensen op een hoger niveau hebben gewoond."

Van den Eynde gaat ook zeker op zoek naar deze oudere bewoning op de rivierbedding in de Nieuwstraat.

Middeleeuwse stad

Los van deze oudste nederzettingen, is de opgraving aan de Nieuwstraat ook bedoeld om een beeld te vormen van Breda in de Middeleeuwen.

"Het gebeurt maar zelden dat we in zo'n groot gebied kunnen werken. Meestal hebben we maar één perceel tot onze beschikking en dan vind je bijvoorbeeld maar een kwart van een huis. Maar als je een groot terrein kunt onderzoeken, krijg je pas echt inzicht in de ontwikkeling van de Middeleeuwse stad."

Op het binnenterrein achter de Nieuwstraat verwacht Van den Eynde ook nog het een en ander aan te treffen.

"Uit eerder onderzoek hebben we de conclusie getrokken dat hier een paar waterloopjes waren. We weten niet of dat natuurlijke loopjes waren of niet. Aan dat water kunnen ambachtelijke bedrijven hebben gezeten zoals een bierbrouwerij of een leerlooierij."

De Nieuwstraat is historisch gezien een bijzonder gebied. Sommige percelen hebben ooit nog aan de Nassaus toebehoord en ook heeft hier oorspronkelijk een Latijnse school gestaan waarnaar v/d Eynde onderzoek wil verrichten. "Ik denk niet dat je de schoolbanken nog terug zult vinden maar misschien liggen er nog wel andere resten van de school."

Erosie

Het totale blok waar het nieuwe winkelcentrum in gevestigd wordt (Nieuwstraat/Karrestraat/Lange Brugstraat) wordt aan een uitgebreid onderzoek onderworpen. Ook de panden die blijven staan worden hierbij betrokken. Soms zijn er ook in deze panden nog resten van de Middeleeuwse bebouwing te vinden. Dat gebeurde een paar jaar geleden nog in de Catharinastraat waar in een slooppand Middeleeuwse kloosterbogen werden aangetroffen. Voor v/d Eynde is het een kwestie van 'nu of nooit'. "De binnenstad is aan een geweldige erosie onderhevig. Regelmatig wordt er weer een pui weggeslagen of een bovenetage gerenoveerd. Als we dit deel van de binnenstad goed onderzoeken, dan is het afgewerkt en kunnen we bepaalde panden eventueel betrekken bij het monumentenbeleid."

Organisatiebureau

Behalve de Nieuwstraat staat de afdeling Archeologie zoals gezegd nog een hoop werk te wachten. De diverse projecten leveren veel te veel werk op voor hemzelf en zijn medewerkster, de archeologe Femke de Roode.

"Voor elk project wordt vermoedelijk een archeoloog ingehuurd. Uiteindelijk zijn wij een soort organisatiebureau geworden want de projecten moeten goed worden voorbereid. Er moeten afspraken worden gemaakt en ook tijdens de opgraving moet de begeleiding goed zijn", aldus Van den Eynde die na de zomervakantie met het werk in de Nieuwstraat mag beginnen.

SCHERVEN UIT

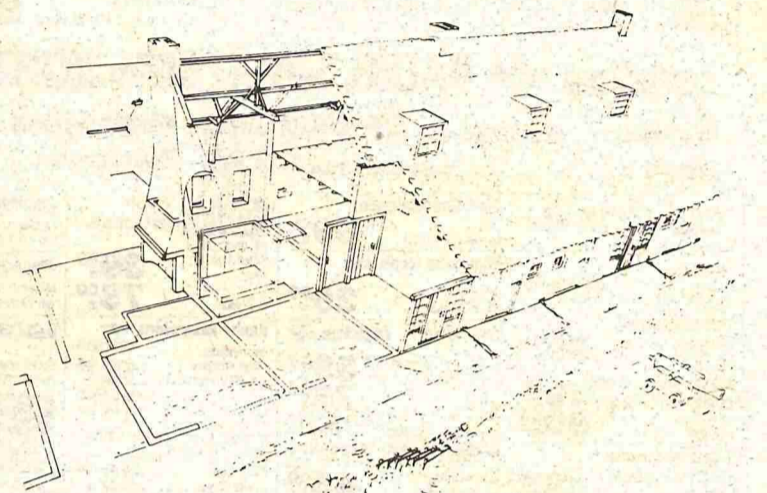
IJZERTIJD OPGEDOKEN

Bij de opgraving op het terrein van de Kloosterkazerne in Breda zijn scherven uit de IJzertijd opgedoken. Deze scherven dateren uit de periode 700 voor Christus tot 50 na Christus. Aan de Molenstraat, waar nu de nieuwe bibliotheek wordt gebouwd, werden eerder ook zulke scherven gevonden. Volgens de afdeling Archeologie wijzen deze vondsten op een prehistorische nederzetting in de buurt van de Kloosterkazerne.

De opgravingen bij de Kloosterkazerne zijn begin dit jaar gestart onder leiding van archeologe Femke de Roode. Eerst werd het gebied waar het nieuwe Chassé Theater moet verrijzen onderzocht. De Roode stuitte op funderingen van een in 1531 gebouwde kloostermuur waar in de 17e eeuw soldatenbarakken tegenaan zijn gebouwd. De kloostermuur is waarschijnlijk gebouwd op een voormalige gracht maar dit moet nog nader onderzocht worden.

De soldatenbarakken waren klein. Elk woninkje bood plaats aan een kast, bank, tafel en ledikant. Ook was er een haardplaats in elke barak. De voorkant van de barakken deed dienst als stal voor de paarden van de cavallerie.

Aan de binnenkant van de kloostermuur vond Femke de Roode de funderingen van een gastenverblijf dat uit de 16e eeuw stamt. Op het binnenplein van het klooster werden bij het graven van proefputjes nog sporen van een oost- en zuidvleugel van het klooster aangetroffen. Onder andere werd een tongewelf gevonden dat behoorde bij de kelder van de proosdij.

Tekening afdeling Archeologie gemeente Breda
Zo hebben de 17e eeuwse soldatenbarakken er vermoedelijk uitgezien.